

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa, Complectens Omnia Morum Præcepta, Et Principia Decisionis Omnium Conscientiæ Casuum, Suis Quæque Momentis Stabilita

Ad usum Parochorum, & Confessariorum

Continens Tractatus de Conscientia, de Legibus, de Peccatis, de Virtutibus
Theologicis, de Religione, & Beneficiis. Adjunctis in hac editione
Propositionibus ad hanc usque proscriptis

Antoine, Paul-Gabriel

Ingolstadii, 1734

VD18 90392140

Cap. IV. de Juramento.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40986

facta sub conditione: *si nolit prius votum implere.* Excipit Reginaldus si commutatio facta sit in melius, & acceptata à votente, eo quod acceptatio talis commutationis vim habeat novi voti, quo acceptans obligavit se ad reddendum Deo aliquid melius, quam antea voverat. Unde implere prius, esset commutare votum ex meliori in minus bonum, quod non licet privata auctoritate, & sine justa causa. 3. Si opus subrogatum fiat impossibile, vel indifferens, juxta multos vovens non tenetur implere prius, etiamsi possit; quia hujus obligatio per Commutationem extincta est: obligatio autem extincta, praesertim quæ propria voluntate suspecta est, non reviviscit, nisi propria voluntate iterum assumatur. Sed num dici potest commutatio facta fuisse sub hac tacita conditione, ut tunc prius impleatur, si moraliter possit impleri?

CAPUT IV.

De Juramento.

Q. 1. *Quid est Juramentum?*

Resp. Est attestatio Dei, seu invocatio Dei in testimonium. Unde jurare est Deum invocare, seu assumere in testem, non quidem, ut hic & nunc veritatem aliquo miraculo testetur, hoc enim esset tentare

Oo 4

De-

Deum, sed quando & quomodo ei placuerit, sive in hac vita, sive in altera, quando illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia cordium.

Hinc juramentum differt ab Adjuratione, quæ est actus, quo quis alterum rogat, vel ei præcipit aliquid per Deum: ut scilicet ejus timore, reverentia, vel amore cogatur, aut permoveatur ad aliquid agendum, vel non agendum, ut illud *1. Thess. 5. adjuro vos per Dominum, ut legatur Epistola hæc.*

Ad juramentum duo *ex communi* requiruntur, 1. Intentio saltem virtualis jurandi, seu Deum in testem assumendi; nam juramentum debet esse actus humanus, quatenus juramentum est, ac proinde ab intentione jurandi proficiunt: alias qui præcisè recitat verba jurandi solum ex intentione docendi, juraret. 2. Locutio, qua Deus in testem advocetur. Quæ locutio non solum in verbis consistit, sed etiam in quovis signo, quo exprimitur Dei invocatio, v. g. nutu, contactu Evangelii, elevatione manus, &c. quando haec fiunt ex intentione jurandi. Imò illa locutio potest esse merè interna, & sic juramentum potest esse merè internum.

Hinc 1. Modi loquendi, quibus Deus in testem non adducitur, non sunt juramenta, ut cùm dicitur. *Tam verum est, quam sol lucet, quam loquer, &c. Juraret tamen, qui*

qui animum habens Deum ut testem invocandi, adhiberet verba, vel alia signa, quæ alioqui de se talem juramenti significandi vim non habent, ut si cum intentione jurandi diceret: *in veritate hoc faciam*, ut notat Sanchez. Hæc verò locutio, tam verum est, quam Deus existit, vel quam Christus est in Eucharistia, est blasphemia, si loquens intendat significare tantam esse in suo dicto certitudinem, quanta est in ea veritate Fidei: sed non est juramentum, nisi per hæc verba intendat adducere Deum in testem.

2. *Certissime, sine dubio, in veritate, & similes locutiones non sunt juramenta: secus si dicatur, in veritate Dei vel Christi.*

3. *Ex communi*, non sunt ordinariè juramenta hæc formulæ, *in fide mea, per fidem meam*, quia ordinariè accipiuntur de fide seu fidelitate humana, sine ullo respectu ad Deum. Unde nemo prudens putat, sibi esse rem juramentum confirmatam ob hanc solam locutionem. Item juxta multos, istæ *in conscientia, super vel per meam conscientiam*: quia saltem apud Doctos, significant solum hominem loqui ex veritatis notitia, ex conscientiæ dictamine. Azor tamen dicit, plerosque sentire, iis contineri vim juramenti. *Ex communi*, non sunt ordinariè juramenta hæc formulæ. *In fide boni viri, in fide boni Christiani, vel Sacerdotis*; quia, ut ordinariè accipiuntur,

tur, significant rem asseri, vel promitti ea fidelitate, & veritate, quam debet habere vir probus, Christianus, Sacerdos, ut ordinariè accipiuntur; nam tunc Deus non adducitur in testem. Ab iis tamen abstinentium est ob scandalum; nam non omnes ita hæc verba intelligunt, & sunt juramenta apud eos, qui existimant esse. Si autem per fidem meam, per fidem boni Christiani, &c. intelligatur fides divina, erit juramentum; qui enim dicit: *per fidem divinam, vel veritatem Dei*, censentur Deum illius auctorem in testem adducere. Quare rudes interrogandi sunt, an per illas formulas intenderint, Deum in testem advo-
care, & omnes ab his avocandi sunt.

4. In ipsis locutionibus, *Deus scit, coram Deo loquor, Deus videt conscientiam meam*, spectanda est intentio loquentis; nam si narrativè solum proferantur sine intentione jurandi, non sunt juramenta; quia propriè ille non jurat, qui testimonium Dei non implorat ut exhibendum: secùs, si invocativè usurpentur.

5. Istæ locutiones, *abnego Deum, per mortem, per ventrem, per caput Dei*, sunt potius blasphemiae, quam juramenta.

6. In omnibus modis loquendi habenda est ratio usus, & spectandæ sunt circumstantiæ, & intentio loquentis; nam juramentum est, si adhibeantur quævis verba, vel signa cum intentione jurandi, ut docent

Sua-

Suarez, Azor, Sanchez & alii, et si illa jura-
menti significandi vim non habeant; nam
tunc per verba illa quæcunque sint, vult
assumere Deum in testem. In dubio de
ejus intentione judicari debet secundum
communem verborum, quibus usus est, ac-
ceptionem.

Q. 2. *Quotuplex est Juramentum?*

Resp. Juramentum dividitur 1. In ex-
plicitum, quo Dei testimonium expressè in-
vocatur, dicendo, v. g. *Deum testor: Juro
per Deum: per Deum ita est: Deum testem
invoco, &c.* & implicitum, quo implicitè
solum Deus adducitur in testem, ut *per De-
um: Vivit Deus.* hoc est, per vitam Dei,
sou per Deum viventem: vel cum quis ju-
rat per Creaturas nobiliores, in quibus Dei
potentia, vel alia perfectio specialiter elu-
cet, vel quæ habent specialem relationem
ad Deum; tunc enim earum author tan-
quam in illis repræsentatus seu præfens cen-
setur in testem adduci, ut si dicas, *juro per
Cælum, per Terram, per Templum, per
Evangelium, per fidem Christianam, &c.*
Item *per Sanctos* intuitu Dei, qui in eis pe-
culiari modo habitat, & virtutem ac veri-
tatem ostendit. Vel *per meam animam,*
in anima mea, nam Deus in anima ratio-
nali specialiter splendet tanquam in imagi-
ne, proindeque censetur Deus in eis splen-
dens

dens adduci in testem. *Sanchez, Suarez*
& alii.

2. In solemne, quod fit cum aliqua solemnitate, v. g. certâ verborum formulâ, vel coram Notario, & duobus testibus, vel in judicio, vel contactu Evangelii, aut Reliquiarum: & simplex, quod fit absque solemnitate.

3. In contestatorium, quo Deus solum ut testis vocatur, v. g. *Per Deum; & execratorium, quo Deus in testem simul & vindicem advocatur, unde fit per imprecationem, ut puniat me Deus: damner: volo mori: dæmon me auferat: nunquam videam Deum, si &c.* Item *per meam, vel alterius vitam, aut salutem: vel in vita, salutate nam sensus est, Deus auferat mihi, vel illi vitam, si &c.* Item *super animam meam; nam sensus est, damnum patiatur anima mea, nisi ita sit; & istud, ita me Deus adjuvet, hoc est, nisi ita sit, Deus me non adjuvet.* Cùm autem execrationes, quæ Dei nomen, vel Sanctorum, aut nostra Mysteria continent, ex ira proferuntur, tunc sunt blasphemiae, quia contumeliosè pronuntiantur.

4. In assertorium, quo confirmatur dictum, vel factum de præsenti, vel præterito, aut propositum de futuro sine promissione, ut cùm quis jurat se facturum aliquid, licet illud nemini promittat: & promissorium, quo quis confirmat promissum,

&

& se obligat alicui ad aliquid pro futuro: hōcque est vel absolutum, vel conditionatum, quod scilicet habet conditionem expressam, aut tacitam, ex dispositione juris, vel intentione jurantis.

Q. 3. An & quando licet jurare?

Resp. I. Licet cum certis conditionibus jurare, Constat. 1. ex Deut. 6. per nōmēn illius jurabis. & Ps. 62. laudabuntur omnes, qui jurant in Eo. 2. ex traditione, & praxi Ecclesiæ. 3. Quia juramentum est actus Latrīæ, quo jurans tacitè testatur, Deum habere rerum omnium cognitio- nem, & veracitatem infallibilem, ac prōvidentiam rerum humanarum. Imò est obligatio jurandi. 1. quando à Superiore legitimè exigitur. 2. quoties necessarium est ad subveniendum proximo; nam lex charitatis obligat ad ejus necessitati subveniendum mediò licitò, præsertim facili, quale est juramentum.

Resp. II. Ut licitè fiat juramentum re- quiruntur tres conditiones, seu comites, scilicet veritas, judicium, & justitia. Ita omnes & constat tum ex Jerem. 4. *Jura- bis, vivit Dominus, in veritate, & in ju- dicio, & in justitia.* Tum quia, si una ex illis deest, committitur irreverentia in Deum. Veritas exigit, ut jurans, prudenter, & certò judicet verum esse id, quod dicit:

&

& moraliter certus sit, se verum effectum id, quod promittit. Judicium: ut cum discretione, prudentia, consideratione, māturo examine veritatis, ac reverentia, nec sine necessitate, & gravi causā juretur. Justitia demum exigit, ut juramentum promissorium, vel assertorium de futuro sit de re licita, & honesta.

Q. 4. *An semper est mortale, si una ex ilis conditionibus desit?*

Resp. I. Si veritas desit, vel putetur de esse, vel dubia sit juranti, est perjurium, & semper mortale peccatum, etiam in re levi asserta, vel promissa. *Ita omnes Theologi.* Prob. Quia 1. Deus non potest sine gravi irreverentia, ac injuria adduci in testem falsitatis, sive in re magna, sive in parva, vel jocosa: *quia per hoc datur intelligere, vel quod Deus veritatem non cognoscat, vel quod falsitatem testari velit.* S. Thom. 2. 2. q. 98. a. 2. quod est valde injuriosum Deo; nam alias non esset summè verax, nec proinde Deus; cùm vel levissima falsitas summæ, ac infinitæ veracitati repugnet. Unde assumere Deum in testem mendacii vel levissimi est ex natura actionis Deo negare infallibilem, ac summam veritatem. Præterea (ut ait S. Thom. q. cit. a. 3.) ea, quæ ex se sunt peccata venialia, vel etiam bona ex genere, si in con-

tem

temptum Dei fiant, sunt peccata mortalia. Unde multò magis quidquid est, quod de sui ratione pertinet ad contemptum Dei, est peccatum mortale: perjurium autem de sui ratione importat contemptum Dei. 2. ex S. August. Serm. 28. de verbis Apost. perjurium peccatum esse, & grande peccatum, nemo dubitat. 3. Innoc. XI. damnavit hanc propos. *Vocare Deum in testem mendacii levis, non est tanta irreverentia, propter quam velit, aut possit damnare hominem.* Quare omne perjurium strictè dictum, quod est mendacium juramento confirmatum, seu falsum juramentum, mortale est. Latiùs autem à S. Hieron. & in jure aliquando sumitur, nempe pro quolibet juramento illicito- etiam vero, sed sine necessitate facto.

Ergo mortaliter peccat 1. Qui jurat id, de quo dubitat, vel non est certus; nam exponit se periculo jurandi falsum. Imò perjerat, nam mentitur asserens tanquam certum id, quod putat, tale non esse. 2. Qui jurat verum, putans esse falsum; nam talis formaliter, & spectato ejus conceptu jurat falsum, & mentitur, cùm loquatur contra mentem; habétque voluntatem adducendi Deum in testem falsitatis. 3. Qui jurat id, quod verum est, & tale putat, sed levibus conjecturis adductus; ita Catechism. Roman. quia exponit se periculo jurandi falsum. 4. *Ex communi*, qui aliquid jura-
men-

mento promittit sine voluntate implendi; nam jurans, se aliquid facturum, jurat, se habere firmam voluntatem faciendi: unde si non habeat, mentitur. Vel si juret se facturum id, quod scit sibi esse impossibile; quia non potest habere propositum efficax implendi; nam propositum non est de re impossibili cognita ut tali, idque etiam res sit moraliter tantum impossibilis, quia jurat se facturum id, quod judicare debet non facturum. Item si dubitet, an possit, aut debeat præstare; nam pejerat, vel saltem se exponit periculo pejerandi: & in his omnibus deficit certa veritas de præsenti, quam semper in re qualibet habere debet juramentum promissorium, & quæ exigit, ut sit animus firmus, & certus promissa perficiendi.

Resp. II. Quoad defectum judicij constat 1. Esse semper mortale, si defectus considerationis sit circa juramentum ipsum, vel circa veritatem, propter periculum perjurii: ut si deliberatè jures sine prudenti judicio de veritate, vel sine consideratione ad hoc requisita, etsi contingat esse verum, quod juras; nam exponis te periculo jurandi falsum. Hinc peccant mortaliter, qui factum, quod auditu tantum, vel aliis signis non omnino certis cognōrunt, tanquam certò cognitum jurati affirmant: Item qui jurati de alicujus peritia judicium ferunt sine sufficienti illius notitia, & cer-

certitudine de illa. Si verò defectus considerationis sit solum circa necessitatem & gravitatem rei, ex communi est solum venialis, secluso contemptu, scandalo, & periculo jurandi falsum, ut cum quis certus de veritate non satis considerat, an sit causa sufficiens jurandi.

Constat 2. Esse peccatum saltem veniale jurare sine necessitate, vel magna utilitate, ex Math. 5. *Ego dico vobis non jurare omnino... sit autem sermo vester: est, est: non, non, &c.* Et Jacob 5. *nolite jurare quodcumque juramentum... ut non sub iudicio decidatis.* Nam est irreverentia contra summam Dei Majestatem, quod interponatur ejus auctoritas, & ipse adducatur in testem sine necessitate, vel magna utilitate, aut ad res vanas, ac leves confirmandas. Sic illicita sunt juramenta urbanitatis gratia emissa, ut non ingrediendi, vel egrediendi prius, defectu necessitatis, & gravitatis rei. Ea autem non videntur violari, si jurans, altero urgente, praecedat; tum quia imbibunt hanc tacitam conditio- nem, *si non nimium repugnaveris, non praecedam*; tum quia illud juramentum cedens in honorem alterius, remittitur ab eo, cum jure cedens contendit, ut jurans prior transeat.

Non est tamen, ex communi sententia, mortale jurare sine necessitate, vel super re levi, aut vana, sed vera, & licita; modò

Tom. I.

Pp

ab-

absit contemptus, scandalum, & periculum pejerandi; quia in hoc non censetur gravis irreverentia. Ita S. Antonin. p. 1. Tit. 14. c. 4. ibi: *Requiritur judicium, id est, discretio, ut scilicet non juretur, nisi in casu necessitatis, vel magna utilitatis... alias jurando leviter, ut communiter fit, et si verum sit, & licitum, quod juratur, est peccatum, non tamen mortale, nisi fieret in contemptum.* Qui tamen saepe jurant sine necessitate, pejerandi periculum incurunt, & proinde mortaliter peccant. Nam qui sic jurant ex consuetudine, propter nimiam facilitatem, & proclivitatem per eam contractam, leviter & temerè jurant; suntque in periculo morali jurandi sine iudicio prudenti de veritate, ideoque pejerandi.

Resp. III. Quod spectat ad defectum iustitiae, Constat 1. Eum, qui jurat, se factum rem illicitam, sine animo faciendi, esse perjurum, quia juramentum mendacio confirmat. 2. Eum qui jurat se factum rem graviter illicitam, duplex mortale peccatum admittere: unum quod velit rem graviter malam, alterum contra Religionem; nam gravis est in Deum irreverentia Dei auctoritate, ac testimonio se firmare in proposito Deum graviter offendendi; in hoc enim est gravis abusus nominis, & auctoritatis Dei. Hinc c. Qui Sacramento 22. q. 4. dicitur, qui Sacramento se ob-

obligaverit, ut litigans cum quolibet ad pacem nullo modo redeat; pro perjurio uno anno à Communione Corporis & Sanguinis Domini segregatus, reatum suum eleemosynis, fletibus, & quantis potuerit jejuniis absolvat. 3. Esse pejus jurare de re venialiter mala patranda, quām de re indifferenti, vel de honesta, sine causa. Communis tamen docent, esse solum veniale grave; quia putant non esse gravem irreverentiam, nisi fiat cum quadam contumelia, vel verbis, quae blasphemiam sonant, aut adsit periculum pejurii. 4. Esse mortale contra Religionem juramento confirmare injuriam mortalem, ut gravem detractionem veram, vel contumeliosam; nam assumere nomen Dei tanquam Instrumentum ad gravem injuriam proximo inferendam: ideoque Deum graviter offendendum, gravis est in Deum irreverentia. An autem propriam culpam mortalem præteritam juramento affirmare cum jactantia, & delectatione, sit præter culpam lethalem jactantiae & delectationis, mortale peccatum contra Religionem? Alii asserunt, quia putant esse gravem irreverentiam: alii probabilius negant, eò quod juramentum per se non cadat in illam assertionem ut malam, sed ut veram.

Not. Per præceptum, non assumes Nomen Dei tui in vanum. Non solum prohibentur omnia juramenta contra hono-

Pp 2 rem

rem Dei facta , sed etiam quælibet vana usurpatio ejus Nominis.

**Q. 5. Quæ, & quanta est obligatio jura-
menti promissorii , & assertorii
de futuro?**

Resp. I. Est obligatio sub mortali præ-
standi rem licitam juramento promissam,
vel assertam , saltem si res illa sit gravis.
Ita omnes, Constat 1. ex Matth. 5. *Redde
Domino iuramenta tua*. & ex cap. 10. &
11. de Jurejur. 2. Quia hæc obligatio ex
suo genere gravis est; nam est obligatio
virtutis Religionis, & ex præcepto colendi
Deum: Ergo ejus violatio est ex suo gene-
re mortalis. Deinde tendit ad firmando
pacta inter homines , controversiasque di-
rimendas : ad quem finem assequendum
necessæ est; ut ex tali juramento nascatur
gravis obligatio servandi promissa: alio-
quin hoc vinculum non esset satis firmum,
& facile ab hominibus rumperetur.

Idem docent Tolet, Lessius & alii, etiam
si res sit levis. Quia 1. Jurans se aliquid
faturum, Deum testem asumit se non so-
lum habere animum faciendi, sed etiam se
faturum, nisi legitima causa excusat: & sic
auctoritate divina se obligat ad servandum
promissum, ut constat *ex communi sensu*
& usu. Unde duplex veritas exigitur, una
præfens, scilicet animus rem juratam præ-
stan-

stanti, altera futura, scilicet illius execu-
tio suo tempore futura: Ergo si non exe-
quatur, facit, quantum in se est, ut Deus
falsum testatus sit; voluit enim, ut Deus
testaretur aliquid futurum, quod tamen
impedit, ne sit futurum. 2. Si non serva-
tur juramentum, etsi de re levi, efficitur
Deus testis falsitatis; veritas quippe talis
juramenti consistit in conformitate cum re
promissa; nam ab eo, quod res est, vel
non est pro tempore importato, propositio
est vera, vel falsa. Hinc S. Thom. q. 89. a.
7. ait: *Tenetur, ut faciat verum esse id,*
quod juravit: alioquin deest veritas jura-
mento. 3. Est mortale contemnere Dei
auctoritatem interpositam pro quacunque
re. Aliud est de violatione voti, quæ in
re levi est solum venialis, quia non est gra-
vis injuria, nec irreverentia in Deum non
præstare rem levem promissam, quæ pa-
rum conferat ad ejus honorem. At est gra-
vis injuria adducere Deum in testem fal-
sitatis, etiam in re levi: & quantum est in
se, efficere, ut testatus sit falsum in quavis
re; neque enim stare potest veritas Dei
infinita, si Deus possit testari falsum in re
aliqua etsi levi: ac proinde rem levem ju-
ratam non exequi est facto negare veraci-
tatem Dei, & quantum est in se, illam de-
struere.

Not. Licet juramenti obligatio non tran-
seat ad hæredes, cùm sit obligatio propriæ

voluntate suscepta ex juratione, ideoque personalis; tenentur tamen ex justitia implere juramenta realia Defuncti, quæ non fuerunt per injuriam extorta; nam succedunt in onera realia Defuncti, sicut in ejus jura. Defunctus autem per promissionem juramentō confirmatam contrahit onus & debitum reale, quod proinde transit ad hæredes. Debent etiam impleri erga hæredes promissarii; quia actiones, & jura Defuncti transeunt ad illos. Item jurans obedientiam alteri ratione dignitatis, & Officii, v. g. Episcopo, tenetur vi juramenti obedire omnibus ejus Successoribus in ea dignitate seu Officio, ex cap. 14. *de Jurejur.* quia censetur jurâsse obedientiam omni habenti tale Officium, seu dignitatem, quæ est causa, & ratio juramenti.

Resp. II. Juramentum promissorium habet easdem, conditiones, limitationes, & extensiones expressas, ac tacitas, quas promissio, vel contractus, cui adjicitur, habet ex mente contrahentium, ex dispositione juris, vel recepta consuetudine; eodemque modo explicandum est, ex cap. 25. *de Jurejur.* & l. ult. *Cod. de non numer. pecun.* nam talis est intentio jurantis. Et juramentum non mutat, sed præcisè confirmat contractum, ac promissionem secundum eorum naturam, & eodem modo, quo intelliguntur, & accipi solent, non aliter: solumque addit obligationem Religionis.

Sic

Sic jurasti puellæ nuptias, scilicet nisi illa fornicetur, &c. quia promissio ipsa sic intelligitur, nec aliter obligat. Hinc juramentum conditionatum non obligat ad rem promissam, donec impleatur conditio, ex cap. c. 3. *de Furejur.* quia conditio suspendit pactum, & proinde juramenti obligationem. Obligat tamen ad expectandum eventum conditionis.

Resp. III. Juramentum de futuro sine promissione obligat: quia simplex assertio de futuro cunfirmata juramento obligat **ex** virtute Religionis ad faciendam veram rem assertam de futuro. Et jurans se aliquid facturum absque promissione, jurat non solum se habere voluntatem id præstandi, sed etiam suo tempore facturum: sique tenetur efficere veram assertionem suam de futuro Suarez, Sanchez, &c.

Q. 6. *Quibus casibus juramentum non obligat?*

Resp. His 1. Si sit de re illicita etiam venialiter, ex Reg. Jur. 58. in 6. *Non est obligatorium contra bonos mores præstitum juramentum.* Nam juramentum non est vinculum iniquitatis, ex cap. 18. *de Furejur.* Enim verò nemo potest obligari ad peccandum, cùm econtra quisque teneatur ad non peccandum; alioquin teneretur ad duo contradictoria, ideoque ad impossibile.

Pp 4

sibile. Imò qui rem illicitam faceret ob juramentum, bis peccaret: nam præter peccatum illud, quod patraret, gravem irreverentiam contra Deum admitteret, utendo ejus nomine, & auctoritate tanquam vinculo, ac instrumento, seu motivo ad eum offendendum. Quare non obligat juramentum de re, quæ sit in damnum tertii, cap. 28. *de Jurejur.* vel contra bonum publicum, aut legem divinam, vel Ecclesiasticam, vel etiam civilem; nisi hæc sit immediate in favorem privati, cui licet renuntiare possit. Nam illicitum est damnum alteri sine justa causa, & legitima auctoritate inferre, & leges violare.

Si sit de re inutili, id est, quæ neque ex fine, aut circumstantiis ad Dei obsequium, vel hominis utilitatem conducit: nam juramentum non est vinculum rerum vanarum, & otiosarum, nec Deus vult illas fieri ob nominis sui reverentiam. Imò tale juramentum est peccatum, cum sit abusus Sancti, & terribilis Nominis Dei, & irreverentia in Deum. Aliud est cum res de se indifferens ordinatur ad finem bonum, ad quem conducit: vel est utilis alteri, in cuius gratiam jurata est, ut si jurasti te nullas merces, nisi à Titio empturum, obligaris: nam honestum est reddere proximo rem promissam, quæ ei utilis, & grata est: juramentum autem de opere honesto obligat.

3. Si

3. Si sit de re impeditiva majoris boni, & contraria Consiliis Christi, ut si jures te non ingressurum Religionem: nam Deus non vult illud servari, cum majus Dei obsequium impeditat. Obligat tamen, si res illa sit promissa homini, & ei utilis: quia homo vult illam fieri ob suam utilitatem, & habet jus ad illam. Unde illam praestando exerceatur debitus actus veracitatis, fidelity, justitiae, & Religionis. Hinc si jurasti dare viginti aureos Petro diviti, non potes illos dare pauperibus, licet seclusa promissione hoc sit melius. Nam ex c. 28. de Jurejur. servari debet juramentum homini praestitum, quando non vergit in æternæ salutis dispendium, nec redundat in alterius detrimentum.

4. Si sit de re impossibili: nam ex Reg. Jur. *Impossibilium nulla est obligatio.* cum nemo possit ad impossibile obligari.

5. Si fuerit error, vel dolus circa rei promissæ substantiam: quia deest consensus substantialis circa juramentum: nam jurans non habet intentionem jurandi rem illam, circa quam errat, sed aliam, quam apprehendit: ut si jures te daturum vas aliquod putans esse æneum, cum sit aureum. Idem dic si error versetur circa causam finalem, quia etiam deest verus consensus, cum de sit motivum verum volendi; & jurans censetur jurare sub conditione, si res ita est, ut si jures te daturum viginti

Pp 5 Pe-

Petro, eò quòd falsò afferat tibi faviisse in aliquo negotio.

6. Si promissio jurata non fuerit acceptata ab homine in cuius gratiam facta est: quia juramentum sicut ipsa promissio includit hanc conditionem, si ab altero acceptetur; secùs si promissio facta sit in honorem Dei, ut si alteri juramento promittas, & Sacra menta suscepturum, Religionem ingressurum, &c. Tunc enim est votum juratum, cùm ad Deum directè spectet, & ejus intuitu fiat: unde statim acceptatur à Deo.

Q. 7. *An juramentum injustè extortum obligat?*

Resp. Aff. Nisi sit de re illicita. Hoc certissimum est apud omnes, inquit Sanchez. Prob. 1. Quia est verum juramentum: ergo ex eo oritur obligatio Religionis erga Deum, ut, quod juratum est, verum efficiatur, ne Deus, in testimonium falsi adductus sit: cùm hæc obligatio ex natura rei sit inseparabilis à juramento, quod est de re licita, nec alteri noxia. 2. Ex cap. 6. & cap. 8. *de Jurejur.* ubi Alexand. III. loquens de juramento ex gravi, & injusto me tu extorto, ait: *Non est tutum quemlibet contra juramentum suum venire, nisi tale sit, quod servatum vergat in interitum salutis eterne.* Nec Ecclesia tale jura men-

mentum irritat, sicut votum ex metu gravi injusto extortum. Nec obstant. cap. 28. *de Furejur.* & cap. 2. de *Pact.* in 6. ubi dicitur, *Pacta, quæ secluso juramento sunt irrita, servari debere eo accedente, dum licet possunt, si præstitum sit sine vi, & dolo.* Nam Pontifex vult solùm *pacta illa non firmari juramento, vi, vel dolo præstito, & juramentum extortum relaxationis causam ex seipso præbere ob injuriam, quam continet.* Evidem *juramentum non firmat promissionem, quæ nulla esset: at firmat assertionem inclusam in promissione.*

Hinc 1. *Captivus tenetur cum periculo vitæ redire in carcerem, quò se redditum juravit illud prævidens, licet mors, & carcer sint injusta;* nam cùm hæc promissio prudens sit, cùm jurans exitum sine illa non obtinuisse; nec mutatio circa rem promissam facta sit, ejus executio nempe reditus est actus licitus, & opus fortitudinis, patientiæ, magnæ veracitatis, & fidelitatis; ideoque est materia juramenti; nec is censetur se occidere, sed tantum se exponere periculo mortis ob justam causam. *Ita Tolet, Suarez, De Lugo, Sanchez, &c. & est saltem communior.* Item reus tenetur non fugere, etiam cum periculo mortis præviso, si juravit non fugiturum: nam juramentum de re licita præstitum in gratiam tertii obligat.

Hinc 2. *Qui latroni ex metu mortis juravit*

ravit se daturum pecuniam, & insuper eum non denuntiaturum; non tenetur quidem ad non denuntiandum: quia hæc pars juramenti est illicita, utpote contra bonum publicum. Sed tenetur pecuniam promissam tradere: non quidem ex vi promissionis injustè extorta, cùm actio injuriosa non possit dare jus injurianti in injuriatum invitum, sed ex Religione erga Deum, cui soli acquiritur obligatio: ideoque fur semper tenetur accepta restituere ob injuriam illatam. Potest tamen jurans juramenti relaxationem petere, vel solutam pecuniam repetere. Ita S. Thom. 2.2. q. 89. a 7. ad 3. *In juramento, quod quis coactus facit, duplex est obligatio. Una quidem, qua obligatur homini, cui aliquid promittit: & talis obligatio tollitur per coactionem; quia ille, qui vim intulit, hoc meretur, ut ei promissum non servetur. Alia autem est obligatio, qua quis Deo obligatur, ut impleat quod per nomen ejus promisit: & talis obligatio non tollitur in foro conscientiæ, quia magis debet damnum temporale sustinere, quam juramentum violare. Potest tamen repetere in judicio, quod solvit, vel Pralato denuntiare, non obstante quod contrarium juravit: quia tale juramentum vergeret in detriorem exitum, esset enim contra justitiam publicam.*

Q. 8.

Q. 8. *Quid dicendum de juramento
ficto, & doloso?*

Resp. I. Juramentum exterius factum sine animo jurandi, est semper intrinsecè malum. Quia 1. est mendacium, nam sic jurans exterius significat se habere animum jurandi, quem tamen non habet. 2. Est irreverentia in Deum abuti ejus nomine, & majestate ad decipiendum proximum. 3. Est intrinsecè malum evertere finem principalem juramenti, qui est firmare veritatem, & sinceritatem, & pacta. At nisi homines graviter obligarentur ad habendam sinceram intentionem, cùm jurant, proflus everteretur juramenti finis, & securitas, ut notat Suarez; inde inferens obligationem hanc esse gravem, utpote ortam ex intrinseca ratione juramenti, & reverentia divini testimonii. 4. Innoc. XI. damnavit hanc propos. *Cum causa licitum est jurare sine animo jurandi, sive res sit levis, sive gravis.*

Hinc juramentum sine animo jurandi factum, etiam de veritate in contractibus, in judiciis, in re quavis gravi, semper est mortale contra Religionem. Nam est gravis illusio, & abusus nominis Dei contrarius fini juramenti: si enim homines scirent posse fictè jurari sine peccato mortali, nil estimarent juramentum. Et ita docet com.

communis sententia, quoties juramentum legitimè petitur, vel sponte fit. Sed idem dicendum videtur, etiam si minùs legitimè exigatur.

A fortiori semper est mortale sic fictè jurare falsum, cùm semper sit gravis irreverentia in Deum, ipsum exteriùs adducere in testimonium falsitatis; & ipsa verba secundùm se habeant turpitudinem, & indecentiam gravem.

Resp. II. Et si juramentum factum sine animo jurandi, sit solum fictio juramenti; cùm verba per se non habeant efficaciam, nisi ut sunt vera signa mentis: tamen est obligatio faciendi, quod juratur, ratione iniquitatem, vel damni inde orti, aut orituri, vel scandali, si non præstetur: nam quisque tenetur cavere, ne ex sua actione sequatur alteri damnum ac scandalum, & secutum tollere. Imò juramentum dolosum, saltem si non iniquè exigatur, impleri debet ex virtute Religionis; quia, ut ait Valentia, præceptum naturale Religionis obligat ad tuendum honorem divinum non solum efficiendo verum id, in cuius confirmationem reverè invocatum est divinum testimonium, sed etiam id, quod rationabiliter potest credi, fuisse divino testimonio confirmatum: alioqui minueretur per se loquendo honor divinus.

Resp. III. Qui jurat cum restrictione mentali, aut aequivocatione, i. Peccat morte.

mortaliter contra Religionem : nam gravem irreverentiam Deo infert, abutendo ejus nomine, & auctoritate ad decipiendum injustè proximum ; estque perjurus : *Perjuri sunt, qui servatis verbis expectationem eorum, quibus juratum est, deceperunt.* Ait S. August. Epist. 224. Enim verò restrictio mentalis, & æquivocatio propriè, ac simpliciter dictæ, sunt mendacium : nam in illis locutio totaliter sumpta est contra mentem ; cùm neque ex se, neque ex circumstantiis habeat vim significandi totam propositionem internam, sed solum significet id, quod verba in sensu obvio præ se ferunt in talibus circumstantiis, quod quidem est contra mentem. Hinc. Innoc. XI. damnavit hanc propos. *Qui mediante commendatione, vel munere ad Magistratum, vel Officium publicum promotus est, poterit cum restrictione mentali præstare juramentum, quod de mandato Regis à similibus exigi solet, non habito respectu ad intentionem exigentis, quia non tenetur fætri crimen occultum.* 2. Talis peccat etiam contra justitiam, quando juramentum justè exigitur, vel sponte fit, ut in judiciis, contractibus, &c, Nam violat jus, quod alter habet, ne decipiatur ; & ut clare, sincerè, & secundum ejus intentionem juretur. Quare deceptor obligatur juramento secundum intentionem illius, cui jurat ; nam tenetur tollere deceptiōnem

onem injustam. Ita S. Thom. 2. 2. q 89. a. 7. ad 4. ibi: *Quando non est eadem jurantis intentio, & ejus, cui jurat, si hoc provenias ex dolo jurantis, debet juramentum servari secundum sanum intellectum ejus, cui juramentum praestatur. Unde Isidorus dicit quacumque arte verborum quis juret, Deus tamen, qui conscientiae testis est, ita hoc accipit, sicut ille, cui jurat, intelligit...* si autem jurans dolum non adhibeat, obligatur secundum intentionem jurantis. Unde Gregor. dicit l. 27. Moral. humanæ aures talia verba nostra judicant, qualia foris sonant; divina vero judicia talia foris audiunt, qualia ex intimis proferuntur.

Hinc rogatus juridicè, an crimen aliquid admiserit, quod per se non admisit, sed per alium, cui id præcepit, perjurus est, si juret, se non admississe: quia hoc juramentum accipiendum est secundum legitimum verborum sensum, quem aut ex communi acceptione, seu usu habent, aut in quo Canones, & leges accipiunt. At secissem vere dicitur non solùm ille, qui per seipsum fecit, sed etiam qui fieri mandavit, c. 6. de sent. excom. & l. 1. ff. de vi armata. ita Sanchez.

Resp. IV. Juramentum factum cum animo jurandi, sed sine animo se obligandi, vel implendi. 1. Est obligatorium, nam est verum juramentum; cùm ad hoc sufficiat

ciat voluntaria invocatio Dei in testimoniū: at obligatio ex natura rei inseparabilis est à juramento, supposita materiā licita; nec jurans potest hanc ulla tenus vitare, sed necessariò tenetur efficere verum id, quod juravit, ne Deus in testem falsitatis adductus sit. *Ita Suarez, Lessius, Valentia, & alii multi.* 2. Ex communi semper est mortale, tum quia gravis est irreverentia in Deum adducere eum in testem nolendo obstringi illius testimonio, vel obligationem inde contractam implere: tum quia est perjurium, cùm sit mendacium juramento confirmatum; nam jurans vocat Deum in testem voluntatis se obligandi, & implendi, quam significant voces, ex usu & fine juramenti, quāmque scit se non habere.

Not. Clerus Gallican. An. 1700. has propositiones ut pernicioſas, & bonæ Fidei contrarias damnavit: *Qui intentionem jurandi non habet, licet falsò juret, non pejerat, et si alio crimine tenetur, putat mendacii alicujus. Qui jurat cum intentione non se obligandi, non obligatur ex vi juramenti.*

Q. 9. *Quot modis tollitur obligatio juramenti promissorii?*

Resp. Ex communi his 1. Materiæ mutatione, videlicet si res jurata fiat postea im-

Tom. I.

Qq

pos-

possibilis, vel illicita ob Superioris prohibitionem, vel prorsus inutilis ad intentum finem, vel noxia ei, cui promissa est. Cum aliquis jurat, vel promittit se facturum voluntatem alterius, intelligenda est debita conditio: si scilicet id, quod ei mandatur, licitum sit, & honestum, & possibile, sive moderatum. ait S. Thom. q. 98. a. 2. ad 3. Item ex communi si fiat aliqua mutatio ita notabilis, ut res jurata videatur in alio statu constituta, & diversa notabiliter ab ea, quæ promissa est, ex cap. 17. & 25. de Jurejur. nam talis mutatio quasi aliud objectum facit, ad quod jurantis intentio non extenditur, ut si jurasti te jejunaturum certo die, & eodem die incidas in morbum gravem. Hinc parentes, qui jurarunt se punituros liberos, vel heri famulos, non tenentur eos punire, si poenam jurata digni non sint, quia invalidum fuit ab initio juramentum, utpote de re illicita: vel licet poena digni sint, si punitio videatur plus obscura quam profutura, vel si filius corrigi paratus veniam petat: nam notabiliter mutatus est status rei; & juramentum comminatorium habet hanc conditionem tacite intellectam, nisi sit melius non servare, nisi punitio inutilis sit. Idem dicitur id accidat, quod si fuisset juramenti tempore, jurans temerarius ac insipiens haberetur: nam tunc ad id nullatenus se extendit jurantis intentio.

2. Con.

2. Condonatione, seu remissione facta ab eo, in cuius solius favorem juratum est, ob subtractionem materiae; nisi res promissa fuerit principaliter in honorem Dei: nam hoc ipso quod promissarius promissio- ni renuntiat, tollit juramenti materiam, quod proinde jam non obligat.

3. Commutatione facta à Superiore ju- stâ de causâ, si promissio facta sit Deo. Si verò facta sit in utilitatem hominis, & ab eo acceptata, res promissa potest commu- tari cum ejus consensu.

4. Irritatione factâ ab eo, cui persona seu voluntas jurantis, vel materia juramen- ti est subiecta, sicut dixi de voto. Nam juramentum non obligat in damnum, seu præjudicium tertii, & fit sub conditione, nisi contradixerit talis persona, alióqui res jurata esset illicita, utpote contra jus alte- rius. Sic Superior Regularium potest va- lidè, etiam sine causa, irritare juramenta subditorum, pater filiorum, maritus uxoris, dominus servi, circa ea, quæ eorum potestati subjiciuntur, & in iis casibus in quibus possunt eorum vota irritare. *Ita S. Thom.*

5. Si alter non servet promissa cap. 3. de *Furejur.* Ratio horum generalis est, quia in juramento promissorio, sicut in vo- to, & promissione, hæc conditiones genera- les secundum Canones, & communem usum includuntur, si potero. *Si res non mutetur*

notabiliter. Si acceptes. Nisi remittas. Si is, cui voluntas, vel materia subest, non contradicat, aut aliter disponat. Salvo jure Superioris. Si alter stet promissis, suam obligationem impleat. Unde non impleta conditione cessat obligatio.

6. Demum dispensatione, quæ fieri potest ob justam causam à Superiore habente ordinariam potestatem dispensandi in votis, ut sunt Episcopi, non tamen ii, qui solum habent potestatem delegatam dispensandi in votis: nam juxta stilum Curia Romanae privilegium dispensandi in votis distinguitur à privilegio dispensandi in juramentis. Ita Nav. Azor, Lessius, &c.

Juramentum tamen promissorum, sicut votum, factum in commodum tertii, & ab eo acceptatum, non potest sine ejus consensu relaxari, nec commutari etiam in melius à Superiore; cum alter per acceptationem jus ad rem illam acquisierit, nisi in tribus casibus 1. Ob bonum commune, quod privato præferri debet: ut si quis juratus promiserit alteri Beneficii sui resignationem, Episcopus alium multò dignorem, & aptiorem judicans, posset illum solvere ab obligatione juramenti. 2. In poenam aliquis criminis, in materia, quæ Superioris jurisdictioni subjaceat. 3. Ratione injuriajuranti illatæ, ut cum juramentum fuit metu vel fraude extortum, &c.

Q.

Q. 10. *An licet exigere juramentum ab eo, qui prævidetur pejeratus?*

Resp. Non licet personæ privatæ, etiam in judicio. Ita S. Thom. q. 98. a. 4. Sanchez, Reginal. Vasquez, Suarez, hanc vocans communem Doctrinam, &c. Prob. 1. ex S. August, Serm. 28. de verbis Apost. Si scit, & cogit jurare, homicida est; ille enim suo perjurio se perimit: sed iste manum interficientis & expressit, & pressit. 2. Cùm tunc nulla sit utilitas exigentis, merito censetur consentire perjurio, & illius occasionem offerre. 3. Tenemur ex charitate impedire peccatum proximi, saltem cùm facile possumus. Sed tunc facile potest impediri perjurium, cùm nulla sit utilitas exigendi à tali juramentum. Nec quis habet jus illud exigendi, nisi quatenus ad debitum recuperandum conducit: sed ad hoc non conducit, cùm alter prævidetur pejeratus. Hoc procedit, etiamsi alter sponte se offerat: quia tunc exigens tribueret illi occasionem perjurii exequendi, & consentiret executioni pravæ voluntatis.

Id tamen licet judici ad instantiam partis: quia id exigit juris ordo, & officium judicis, qui debet procedere secundum publicam scientiam, ad quam hoc juramentum inservit. Quo casu non judex,

Q. 3 sed

sed is, cui jus dicere debet, censetur juramentum exigere. Ita S. Thom. *suprà*.

Dices. Licet interdum exigere juramentum ab eo, qui prævidetur juratus per falsos Deos, ut docet S. August. in c. *Movet.* 22 q. 1. ergo à pari, &c.

Resp. Disparitas est, quod juramentum quamvis per falsos Deos valeat ex parte jurantis ad faciendam fidem, & firmandum pactum; ac proinde potest esse medium utile ad avertendum grave damnum petentis. Licet autem ex gravi necessitate ab aliquo petere id, quod potest licet præstare, et si prævideatur peccatus. At perjurium cognitum non potest prodesse privato, ideoque non est justa causa illud non impediendi.

Sed quid, si dubites, an alter sit peccatus?

Resp. Tunc potes exigere juramentum in re gravi: quia in dubio nemo præsumitur malus, aut peccatus; & hoc potest esse utile ad recuperandum id, quod tibi debetur, nec aliter potes illud recuperare.

Q. II. Quid dicendum de consuetudine jurandi?

Resp. Quisque tenetur sub mortali consuetudinem jurandi sine necessitate vitare, &

& contractam evellere: quia hæc afferit mortale periculum pejerandi, ut constat experientia, & ex cap. 26. de Jurejur. *Ex frequenti & incauta juratione perjurium sape contingit.* & ex S. August. Epist. 89. *jurandi consuetudine & in perjurium sape caditur, & semper perjurio propinquatur.* Idem docent S. Chrysost. S. Isidor, &c. Ratio est, quia hæc consuetudo propter nimiam facilitatem & proclivitatem ex ea contractam constituit hominem in periculo morali jurandi leviter, ac temerè, ideoque sine consideratione sufficienti ad iudicium prudens, ac certum de veritate, & consequenter in periculo jurandi falsum. At quisque tenetur sub mortali vitare, ac tollere periculum morale peccandi mortaliiter; nam *qui amat periculum, in illo peribit.* Eccli. 3. Et quisque tenetur graviter velle efficaciter vitare peccatum mortale. Ergo &c. Hinc illud Eccli. 23. *Jurationi non assuecat os tuum, multi enim casus in illa... vir multum jurans impletbitur iniquitate, & non discedet à domo illius plaga.* Quod verum est etiam de consuetudine jurandi absque advertentia an juretur, nec ne, ut rectè docent Suarez, Sanchez, &c. quia hæc consuetudo exponit periculo proximo incidenti in juramenta falla, quæ, quamvis inadvertenter & sine animo jurandi prolata sint, habent tamen turpitudinem, ac diffimilitatem ob-

Qq 4 jecti-

jectivam, ob quam graviter disconveniunt naturæ rationali, & ratione cuius homo tenetur ea non velle, neque in se, neque in causa: quippe exterius sonant perjurium, & eum sensum ingerunt audientibus. Hæc autem juramenta indeliberata sunt sufficienter voluntaria, ac libera in causa, nempe in consuetudine, & in negligentia eam extirpandi. A fortiori id verum est de consuetudine jurandi advertenter, & indiscriminatim sive verum, sive falsum, vel jurandi inadvertenter circa rei juratæ veritatem: quia exponit proximo periculo jurandi falsum. *Ita Suarez, Azor, Sanchez & alii.*

CAPUT V.

De vitiis, & peccatis Religioni oppositis.

Not. Peccata Religioni opposita sunt ex genere suo mortalia, & cæteris paribus graviora iis, quæ fiunt contra alias virtutes morales, cùm opponantur virtuti inter morales præstantissimæ. Hæc duplis generis sunt: alia, quæ opponuntur per excessum, & nomine superstitionis comprehenduntur, non quod Deus nimium vero cultu coli possit, cùm sit infinito honore, & amore dignus; sed quod adhibetur